

Heidegger, dünyevilik ve göksellik/uhrevilik ayrışmasının ötesinde düşünmeyi olanaklı kılmak üzere bir kavramı, benimselliği ileri sürer.

<<< Önceki Bölüm: Olma ve Zaman

Ölüm olmasaydı ne yapardım diye tahayyül etmeye kalkıştığım da hiç bir şey yapmayacağımı düşünüyorum. “Ne acelesi var, sonralar çuvala mı girdi? Yarın olmazsa ertesi gün, ertesi gün olmazsa ondan sonraki gün var” diye düşünüp yapmayı planladıklarımı hep ertelerdim ve bu erteleme böyle sonu gelmez biçimde sürer giderdi. İnsan olma bakımından da, zaman mekanda son ile yani ölüm ile farkedilir. İnsan, ne yapacaksa ölmeden önce yapacaktır; şimdi yapmayıp sonraya bırakırsan -ölümden önce yaşam sınırlı- sonra ya bunu yapamazsın ya da bunu yapacağım diye yapacağın başka şeyleri yapamazsın.

Ölümden sonrasını düşündüğünde mekan bakımından yollar ikiye çatallanır. Çatallanan yollardan ilkinin olduğu yer, bu dünyadır; içinde ölene kadar yaşadığın dünyadır. Bu dünyanın sürekliliğinin ölümden sonraya da uzandığı, bu dünyanın ölümden sonra da olmayı sürdürdüğü fikri, bu dünyayı en geniş zamanda oldurur. Bu dünyayla ilgili olanlar dünyevidir. Öldükten sonra bu dünyada ne olduğunu insan tanım gereği tecrübe edemez. Bu dünyadan ayrılmıştır. Bu dünyadan ayrıldıktan sonra insan tecrübe edecekse bu ancak başka bir dünyada olacaktır; öbür dünyada. Çatallanan yollardan ikincisinin olduğu yer, öbür dünyadır. Öbür dünyanın, yaygın biçimde yaşadığımız yeryüzüne karşıtlık içinde gökteki bir dünya olarak düşünüldüğü oldu. Bu durumda öbür dünya gökseldir. Müslümanlara göreyse, öbür dünya bu dünyayla eş anlamlı olmaz, bu dünyanın sonrasındadır, uhrevidir.

Heidegger, dünyevilik ve göksellik/uhrevilik ayrımını kabul etmek istemez gibidir. Ölümün sonrasından geriye doğru bir bağlantılar zinciri kurarak şimdiye gelmek için kurarsın, dünyeviliği ya da uhreviliği. Halbuki ölümden sonra (bu dünyada tecrübe edilecek) hiçbir şey yoktur, her şey ne (ben olmasam da olacak niteliktedir) dünyevidir, ne de (ben ölümden sonra olacaksam olacak niteliktedir) uhrevidir; her şey ben yaşarkendir. Böylece dünyevilik ve uhrevilik kavramlarını bir kenara bırakırken Heidegger, “benimsellik” (Alm. *die Jemeinigkeit*) diye yeni bir kavram önerir. Ne varsa benimseldir, benimle bağlantılıdır.

Benimsel olmayı tecrübe edemem, benim için fiilen yoktur.

“Burada” sözü her söylendiğinde onu söyleyen bir insanın bulunduğu fark edilir. Söz olarak “burada” söyleyen insana bağlıdır. “Bura” dediği insanın içinde bulunduğu yerdir. Ben “burada” dediğimde burasını, sen dediğinde orasını kast edersin. Ne zaman “burada” diye söylene ya da düşünülse, “burada” diyen biri, bir “ben” bulunur. Buradalık, ne dünyevidir, ne de göksel ya da uhrevi; buradalık benimseldir.

Heidegger, benimsellik fikrine yaklaşmadan önce “olma” konusundaki kafa bulanıklığını doğurarak başlar. Aristotle’nin 2500 yıl önce, bir ad koymadığı ancak sonraları *Metafizik* diye anılan yazısında yazdığına göre “öylesine olma”yı, yani yaşayan olma, doğal dünya olma gibi özel herhangi bir alanla ilgilenmeden yalnızca “olma”yı inceleyen bir bilim vardır.(2) Artık metafizik denilene Aristotle “ilk felsefe” der ve her şeyden önce bu gelir.(2)

“Olma” kullanılmadan herhangi bir tanım yapılamaz. “Olma”nın tanımı bizzat kendisinin önceden tanımlanmış olmasını gerektirdiğinden “olma” tanımlanamaz. Heidegger “olmanın anlamı hakkındaki soruya bir yanıtın var mı” diye sorup “hiç yok” diye yanıtlar.(2) “Olma konusunda yaşadığın herhangi bir kafa karışıklığın var mı” diye sorup yine “hiç yok” diye yanıtlar.(2) Heidegger’e göre insan olma, o en derin, en muammalı “neden hiçbir şey değil de bir şeyler var” sorusu konusunda kafası karışma kapasitesiyle tanımlanır.(2) *Varlık ve Zaman*’ın görevi, “olma” konusunda insanın içine bir kurt düşürmek, onu sorgulatmaktır.(2) Buna uygun başlangıç, kendine “çözömlenecek birim bizzat sensin” demendir; “olmak ya da olmamak sorusunun yegane muhatabı olmaktaysam, olma sorusu bir biçimde ya da diğer bir biçimde benimdir.”(2) Olma, senin benim dediğinle ilgilidir; benimseldir.

Senden bağımsız bir dış dünyanın var olup olmadığını bilemezsin; dünyevi ne varsa meçhuldür. Varlığı meçhul olan bu dış dünyadan bağımsız anlamlar ya da ruhların var olup olmadığını da bilemezsin; göksel/uhrevi ne varsa meçhuldür. Kavrayabileceklerinin tümü seninle bağlantılıdır. Olma, senin “benim” dediğinle bağlantılı değildir. Olma, benimseldir.

Her şey benimselse, senin “benim” dediğin nedir diyesim geliyor. Ama sen, ne olduğunu

sorarak tanımlanamazsın. E, o zaman insan olmak neye dayanır? Heidegger, bunu varoluş (Alm. *die Existenz*) diye yanıtlar.(2) Olma sorusuna Heidegger'in varoluşsal çözümleme (Alm. *die existenzielle Analytik*) dediği yoldan ulaşılabilir.(2) Mekandaki sabitlik olarak masadan ya da sandalyeden farklı olarak, insanın ne olduğunu sormak beyhudedir; insanla ilgili olarak ancak zamanla varoluşuna karşılık gelen "kim" sorusu sorulabilir. İnsan olmanın anlamı, belli bir geçmişle, kişisel ve kültürel bir tarihle ve zaptedeceğin ya da zaptetmeyeceğin bir seri açık olasılıkla varoluşundur.(2)

Heideggerle birlikte kim sorusuna yanıt ararken insan olmanın asıllık (Alm. *die Eigentlichkeit*) ve asılsızlık (Alm. *die Uneigentlichkeit*) olmak üzere iki tarzıyla karşılaşırız. İnsan kendi kimliğini belirleyebilir; kimliğini bizzat kendisi belirliyorsa asıldır; belirleyen kendisi değilse asılsızdır.(2) İnsan, asıl mı asılsız mı olacağını bizzat seçmek durumundadır.(2) Bu yazdığı çoğu okurda güven vermese de *Varlık ve Zaman*'da Heidegger, asılsızlığın daha aşağı ya da daha az olmaya delalet etmediğinde ısrar eder.(2)

Varlık ve Zaman'ın daha önceki bölümlerinde Heidegger, insan olmanın öncelikle -asıl ya da asılsız olmak konusundaki seçim öncesi- farksız karakterinde sunulması gerektiğinde ısrarcıdır.(2) Kitapta kısa sürede mantra olacak sözlerle ifade edilirse Heidegger, insan olmayı "en yakın ve en sık olarak" (Alm. *zunächst und zumeist*) sunulduğunca betimlemeye gayret eder.(2) Felsefeye kurgularla değil, insan olmanın onun ortalama gündelik varoluşunun betimiyle -ki bunu Heidegger "fenomenoloji" olarak adlandırır- başlaması dikkat çekicidir.(2)

>>> **Sonraki Bölüm: Dünyadalık**